

K É P Z Ő M Ű V É S Z E T

NYUGTALANSÁG, GESZTUS, GONDOLAT

MAURITS FERENC (1945) újvidéki művész rajzai és objektumai alapján azok közé a kifinomult érzékű koloristák közé sorolható, akik a legérzékenyebben reagálnak a rétegekre és halmazokra tagolódo tér minden mozzanatára, értékvonatkozására és rezdülésére. Első pillantásra Maurits alkotásai talán csupán a képiség erejével hatnak, hamarosan kiderül azonban, hogy a művészt intenzíven foglalkoztatják a modern életmóddal kapcsolatos lelki problémák és kételyek ismeretelméleti vonatkozásai is. Vallomásait kizárólag képi eszközökkel fejezi ki, nem dramatizál, s a pátoasz sem sajátja. Alapvető módszere, hogy az érzelmeket egyszerű gesztusokban, a gondolat és a tudat polivalens rétegeiből kinótt kolorista metaforákba sűríti. Újabb alkotásaiban Maurits azzal is megpróbálkozik, hogy képezi eszközökkel, a TISZTASÁG és a SZENNY dihotómiájára alapozva valljon a korunk embere és környezete közötti feszültségen egyre inkább kiteljesedő ökológiai katasztrófáról. Eközben nem tartja feltétlenül szükségesnek a figuratív szimbólumok használatát, s kerüli az olyan képletek alkalmazását is, amelyek a közlés közérthetőségét és közvetlenségét terhelnék. Gondolatai valamiféle színekben, formákban és képzőművészeti strukturákban gazdag „absztrakt tájban” konkretizálódnak. Maurits nem mesél és nem illusztrál, hanem az intuícóra támaszkodva hódítja meg a tudat és az élmények eddig ismeretlen szféráit, mélységeit. A belső lendület és a nyugtalanság, a fény és az árnyék harca alapvetően jellemző művészi magatartására. E harc bizonyos mozzanataiban az árnyék kerekedik felül, végül azonban a sötétséget mindig áthatja az erős, már-már érzéki napfény, ragyogás. Változó közegekben változó intenzitású fénycsóvák bukkannak fel és tűnnek el, kozmikus, csillagközi terek tágulnak és szűkülnek a szemünk előtt, majd minden ok és ürügy nélkül egyszerre csak az enyészet lesz úrrá, melyben a fény, a hang és a hő önmön ellentétévé, ridegséggé, sötétséggé, kozmikus csönddé változik. Minden göröcsösen egybefogott fénycsóva mögött a szétszóródás lehetősége áll, minden rezdülés valamiféle életjel: a veszélyeztetett csak a szüntelen mozgással menthető élet megnyilvánulása. A hang visszhanggá változik, a tárgy látomássá, a csönd percről percre fokozódó titokzatos hangjelenséggé. S végül már nem is tudjuk, reggel van-e vagy éjszaka, alkony-e vagy virradat...

Maurits zágrábi kiállításának rajzain élesen körülhatárolt mezők és

Maurits Ferenc: *Rajzok és objektumok*, a Forum művelődési és tájékoztatási központ Stúdió képtára, Zágráb, 1978. márciusa.

olyan amorf felületek változnak, melyeken a forma szétfolyik, s a szín apró részecskékre bomlik, mintegy utalva a ragyogás fölöttébb bizonytalan voltára s a különböző értékek és jelenségek egymásba fonódottságára. Művészi tereit a viszály, a surlódás és az elemek egymára hatása jellemzi. Felületein dinamikus ritmusok, események és optikai jelenségek kavarnak és állnak össze olyan bonyolult egységgé, mely alapvetően próbára teszi tekintetünket és gondolatainkat egyaránt. Lényegében azonban sohasem bomlik meg a belső egyensúly: az ellentétek kibékülnek, összeolvadnak, a végletek megszelídülnek, a távol eső térségek határai közel kerülnek egymáshoz. Maurits képeinek alapvető törvényszerűsége a kromatikus szintagmák és a komplementáris kontrasztok sötét alapon való kiteljesedése. A vonalak, sávok, a néha dinamikus, néha higgadt, jeltelen térségekbe beépülő, esetenként szerves anyagra utaló csóvák élményeket, emlékeket idéznek. Szerves anyag benyomását keltik különben a Maurits-objektumokra annyira jellemző nyomdai hulladékanyagok, ólomcsövek is, melyek előbb csupán halmozódnak, de — a véletlen elvein ugyan — végül mégis térbeli egységgé szerveződnek. Rajzait elsősorban a függőleges kiterjedés jellemzi, objektumainak viszont az elemek vízszintes terjeszkedése a fő sajátossága. Az anyagi világba színekkel hatol be: a feketétől az ezüstsziürkéig terjedő skálán mozogva Maurits hangsúlyos és hangsúlytalan részekre, nyílt és kevésbé nyílt hanghatásokra utal, mintegy következetesen végigvezetve a színek iránti elkölteleztségét. Közlésének alapjában a szín, a színhatás, valamint a tiszta látomásból kinövő sajátos pikturális jelleg áll. A képzőművészet iránti kételyek korában Maurits néhány olyan új, szabad utat fedez fel, melyek az ismeretlen meghódítás felé vezetnek. E felfedezés örömét hajlandó megosztani velünk, sőt bizonyos mértékig kötelez is erre bennünket, S mindenképpen megérdemi, hogy ne utasítsuk vissza a felkínált alkotói örömeiket . . .

J. F. fordítása

Zeljko SABOL

TÁJÉKOZTATÁS

RAŠA TODOSIJEVIĆ REFLEXIÓI A MŰVÉSZETRŐL

Festőként kezdte pályafutását Raša Todosijević fiatal belgrádi alkotó. Később az időszervi művészeti irányzatokhoz csatlakozó A³ nevű csoport tagja lett, néhány éve pedig önálló kutatásokat folytat. Az utóbbi időszakban kifejtett elméleti tevékenysége révén egészen különleges helyet